

DÁVID ZSUZSANNA

„Kőszív helyett...”
Beszélgetés a Munkácsy-díjas
Párkányi Raab Péter szobrászművésszel

A balassagyarmati születésű Párkányi Raab Péter szobrászművész kiemelkedő képzőművészeti tevékenysége elismeréseként Munkácsy Mihály-díjat vehetett át – olvashattuk az örömteli híradást idén márciusban. Ezúton is gratulálunk és osztozunk az örömben. Péter műveivel nap mint nap találkozhatunk, az általa készített alkotások emblematikus díszei a Civitas Fortissima városának, de a palóc táj falvai is büszkélkedhetnek a keze nyomán született művekkel. A szobrok kőbe vésett, bronzba öntött igazságokat fogalmazznak meg, állandóságukkal övezik hétköznapjainkat és kegyelemteli pillanatokban mindig képesek meglepni, hatni ránk. Alkotásai az ország legszebb tereit díszítik. Magyarország határain túl Európa legkülönbözőbb részein, sőt a kontinensen kívül is otthont találtak művei, mi mégis magunkénak érezzük őt. Mindig örömmel hívjuk, várjuk, hisz nemcsak műveit, hanem közvetlen személyiségét is tiszteletteljes szeretet övezi. Mit jelent számodra ez a vidék?

A Palócföld számomra a szülőföld. Bár elkerültem innen, mégis itt is otthon vagyok. A Képzőművészeti Főiskola megkezdésekor Budapestre költöztem és az iskola végeztével valahogy ott ragadtam. 25 évvel ezelőtt diplomáztam és akkor úgy tűnt, hogy a „dolgok” a fővárosban történnek. Ma már szinte mindegy, hogy hol élsz, eléred a világot, vagy az megtalál téged. Bár nem élek otthon, szülőföldem elkényeztetett engem. Sikeres pályakezdemésem Balassagyarmatnak köszönhetem. Innen kaptam meg első köztéri felkéréseimet. Így korán szereplője lettem a magyar köztéri szobrászatnak, és ezáltal hamar ismert lettem a szakmában, bekerültem a „körforgásba”.

Idén április elején a brüsszeli Európa Parlamentben és a Balassi Intézetben mutatkozott be a palóc etnikum. A konferencia előadójaként a palóc kultúrát a képzőművészet látószögéből mutattad be kortárs alkotóként. A palócság hihetetlen gazdagsággal bitorozza a maga vizuális kultúráját. A népviselet színes sokfélesége, a mives tárgy-kultúra, a népi és a szakrális építészet mind erről vallanak. Ez a műveltség a népművészetben, kézművességben gyökerezik, de a mai kor emberével is kapcsolatba hozható. Számodra milyen kötődéseket jelent ez az örökség?

A palóc kultúrát gyermekkoromban megismerhettem és a magam szintjén gyakoroltam is. Ekkor kezdtem el a fafaragást művelni az áttört népi motívumok készítésével. Anyám a Népművészet ifjú mestere címet elnyerte hímzéseivel, apám fafaragással töltötte szabadidejét. Bár népi motívumok közt nőttem fel, magam nem váltam népművésszé.

A népművészet jegyei direkt módon nem jelennek meg munkáimban, ám keresem azt a tisztaságot, őszinteséget, amit ezek az alkotások hordoztak, hordoznak. Ahogy múlnak az évek, a népi kultúránk egyre fontosabbá válik számomra. A népművészet azokból az alkotásokból áll a lexikon szerint, amelyeket a nép a maga szükségleteire hoz létre, saját hagyományai alapján.

Szükséglet – különös szó ebben az összefüggésben. Szükséglet-e, szükséges-e a művészet? Első gondolata sokaknak talán ez: lehet művészet nélkül élni. Élni lehet, de milyen élet az ilyen? A parasztember maga készítette szükségleti tárgyait, melyek nagy része nélkülözhetetlen volt mindennapi életében. De hogy tárgyait díszítette, az már nem a létéért való küzdelem. Ez egy belső igény volt a szépre, a harmóniára. Építette önmagát, hogy ismereteit, tudását, rátalálásait továbbadja társainak. Hogy létrejöjjön egy azonos kultúrát beszélő, gyakorló társadalom. A nép hozta létre, ezért hívjuk népművészetnek. A nép, mely nem építi magát kultúrája által, nem fejleszti azt, megszűnik népnek lenni. Egyre lejjebb csúszva egyszerűen csak tömeggé válik. Népművészetünk rendben van. Óriási kultúrkinccs birtokosai vagyunk. Köszönet érte elődeinknek!

Párkányi Raab Péter: Malenkij robot (részlet)

Jómagam beleszülettem ebbe a kultúrába. Gyerekfejjel megismerhettem a népművészet gyakorlása által az alkotás örömét. Hogy később szülőföldem remek képzőművész-tanárai segítségével jómagam is képzőművésszé, kortárs képzőművésszé váljak. Ami változatlan azóta is: az alkotás közben érzett boldogság.

Alapító tagja vagy az Arttéma Művészet Határok Nélkül Egyesületnek. Ez a Nógrád megyei civil szervezet immár több mint 20 éve azzal a céllal jött létre, hogy az egyetemes kultúra és a helyi hagyományok közötti párbeszédet erősítse. A Polgárok Balassagyarmatért és a Palócságért Alapítvány a palóc identitás megőrzését és megerősítését tűzte zászlajára. Ezek a társadalmi célok, kezdeményezések a személyben támogatót találtak. Kiváló művészeti teljesítményed elismeréseként és szűkebb hazád szolgálatáért országos díjaid mellett számos helyi kitüntetéssel ajándékoztak meg a „jó palócok”. Balassagyarmat mellett 2018 óta Nógrád megye díszpolgára is vagy. A művész szabadon szárnyaló, magányos alkotó szellem, mégis ezer szállal köti az emberség, a közösségi hivatás. Melyek azok az értékek, melyekkel azonosulva támogatni tudod ezeket az ügyeket? A művészet egyben társadalomformáló erő, mely a gyökerek ápolása mellett meg kell, hogy teremje a maga gyümölcseit.

Identitásunk megőrzéséért folytatott küzdelmünk napjainkra kieleződőtt. Én azok közé tartozom, akik úgy gondolkodnak, hogy kultúránk megőrzésével létünket menthetjük meg. Egyre fontosabbá válik, hogy visszanyúljunk gyökereinkhez, felfedjük, megismerjük.

Miközben a népi kultúra megőrzése napjainkban – épp a kielezett helyzet miatt – előtérbe került és ez a küzdelem jó irányt vett, a kortárs művészetünk bajban van. Korunkban megváltozott a művészek és a műalkotások helyzete.

Kritikusan szemlélem a XX. sz. végének, XXI. sz. elejének kortárs művészetét. A kortárs művészetet a globális ideológiát erőltető társaságok uralják. Számúzták az öröm, a boldogság és a minőség fogalmát. Gyakorlatilag a pozitív tartalmakat. Összemossák, megszüntetik az egyéni, egyedi jelleget. Ennél a társaságnál az alkotásokat a pénz uralja, az igazi művészet háttérbe szorul. Egy kör megélhetési formájává, üzletgággá vált a művészet irányítása, az alkotói kör belterjesítése és a nézők kirekesztése. A pénzemberek válnak „művészekké”, akik mérnökökkel és az általuk használt modern technika eszközeivel készítették el munkáikat. A világ legdrágább kortárs szobra most került eladásra egy árverésen. A szobor egy lufifigura krómaccélból elkészített változata. Az „alkotója” kezével talán sosem érintette meg. A „legnagyobb” gyűjtők a megvásárolt műveket nem viszik haza, nem díszítik vele otthonaikat. Ezek a tárgyak sokszor el

sem hagyják a kiállítótermeket, azok raktárait. Ott várnak, míg a „művészetmegmondók” rövid határidőn belül többszörösére verik fel az árukat. Ennek a tevékenységnek áll szolgálatában a médiájuk, intézményeik, kiállítótermek. Ez a kortárs művészet eltávolodott az örökségtől, örömtől, hagyományoktól.

E szemszögből vizsgálva a népművészet szerencsés helyzetben van. Már védettség alá került. Ezzel egy dolgunk van: ennek ismeretét és szeretetét átadni a fiatalabb generációknak. Tiszta forrás, kikezdhetetlen.

Kortárs művészetünk azonban bajban van. Vajon helyet kaphat-e a közösségteremtő, életigenlő alkotóművészet?

Ránk, az alkotást komolyan gondoló képzőművészekre még nagy út vár. Nemcsak létre kell hoznunk munkáinkat, de meg is kell védenünk azokat a közönnyel vagy a hazug támadásokkal szemben. Ehhez azonban szükség van arra, hogy a nézők visszatáljanak, őket visszavezessük az igaz művészethez.

Napjainkban értékvesztést látunk Európában. Ez egy hosszú folyamat eredménye, ami a kultúra válságával kezdődött. Mondhatnánk, ahogy az élet, úgy a művészet is utat törhetne magának. Ám ez csak politikai akarral tud megtörténni. Bízunk benne, hogy 30 évvel a rendszerváltozás után megérkezik ez az akarat, de addig is nyúljunk vissza gyökereinkhez és őrizzük meg őseink alkotó jókedvét!

Párkányi Raab Péter: Genf 56 (részlet)